

„Z DZIEJÓW I KULTURY KRAKOWA” — UWAGI O PRZYGOTOWYWANEJ WYSTAWIE

Niniejszy szkic stanowi relację z prac przygotowawczych zespołu pracowników Muzeum Historycznego do otwarcia nowej wystawy stałej poświęconej dziejom Krakowa.

Muzeum Historyczne przez wiele lat nie posiadało odpowiednich warunków lokalowych do zaprezentowania w wyczerpującej formie historii Krakowa. Kolejne wystawy poświęcone temu tematowi organizowane były w budynku przy ul. św. Jana 12 w tzw. Kamienicy Krauzowskiej. Poczynając od pierwszej otwartej w 1952 roku trwały w prawie niezmiennym kształcie do roku 1974, przez blisko 22 lata. Ograniczona powierzchnia wystawowa nie pozwalała na dokonywanie gruntowniejszych zmian w ich wartości. Ograniczano się jedynie do pewnych modernizacji ich plastycznego wystroju jak również wprowadzania szczególnie ciekawych dokumentów obrazów, pamiątek historycznych o które Muzeum wzbogacało swoje zbiory.

Z chwilą uzyskania nowych pomieszczeń w Pałacu Krzysztofory, podjęto decyzję o przeniesieniu ekspozycji głównej Muzeum do tego obiektu. Niezbędne prace konserwatorskie i adaptacyjne trwały przez blisko 5 lat. Nowa wystawa w chwili obecnej do czasu przeprowadzenia generalnego remontu całego zespołu Krzysztoforów może być zlokalizowana jedynie w części parteru i pierwszego piętra. Mimo tych ograniczeń powierzchnia ekspozycyjna w porównaniu z budynkiem przy ul. św. Jana jest prawie dwukrotnie większa.

Po opracowaniu wstępnego scenariusza nowej wystawy „Dziejów i kultury Krakowa” okazało się, że powierzchnia którą obecnie dysponuje Muzeum jest niewystarczająca dla przedstawienia historii miasta w układzie chronologicznym z uwzględnieniem wszystkich najważniejszych przejawów jego życia. Zaszła więc konieczność bądź to pominięcia wielu problemów, bądź to zaprezentowania ich jedynie sygnałnie. W tej sytuacji, po długich dyskusjach, zdecydowano się na zmianę koncepcji. Dokonano wyboru kilku najistotniejszych, zdaniem scenarzystów, problemów z dziejów miasta, które postanowiono pokazać w sposób w miarę pełny z pominięciem pełnym tych na których prezentację brakło miejsca. Ustalając konkretne tematy obok merytorycznych brano pod uwagę następujące przesłanki: kształt i zawartość innych placówek muzealnych, możliwości dokumentacji ze względu na ilość zachowanych materiałów, adresata to jest publiczność.

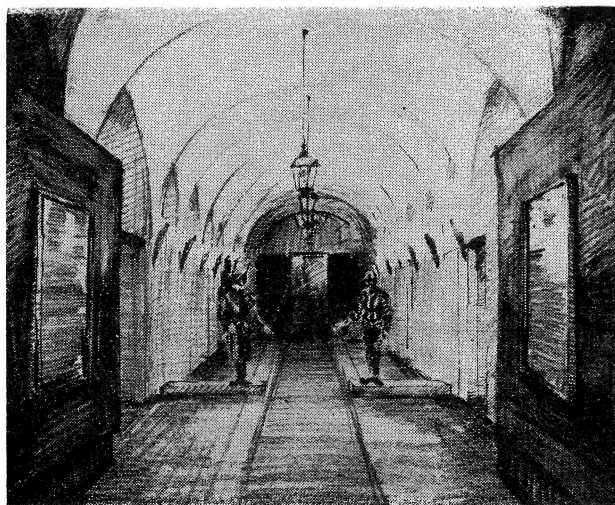
Zdecydowano iż wystawa ma być dopełnieniem już funkcjonujących ekspozycji muzealnych. Jednocześnie postanowiono wykorzystać przy jej budowie jedynie własny materiał — ekspozycja ma być obok prezentacji dziejów miasta świadectwem miewiacym o dotychczasowym dorobku zbierackim naszej placówki. Planując kształt przygotowywanej ekspozycji brano pod uwagę poczynione wcześniej obserwacje z których wynikało, że zdecydowaną większość zwiedzających stanowi młodzież oraz zorganizowane grupy turystyczne traktujące pobyt w naszej placówce jako wstępne zapoznanie z dziejami miasta poprzedzające gruntowne zwiedzanie wszystkich jegoabytków.

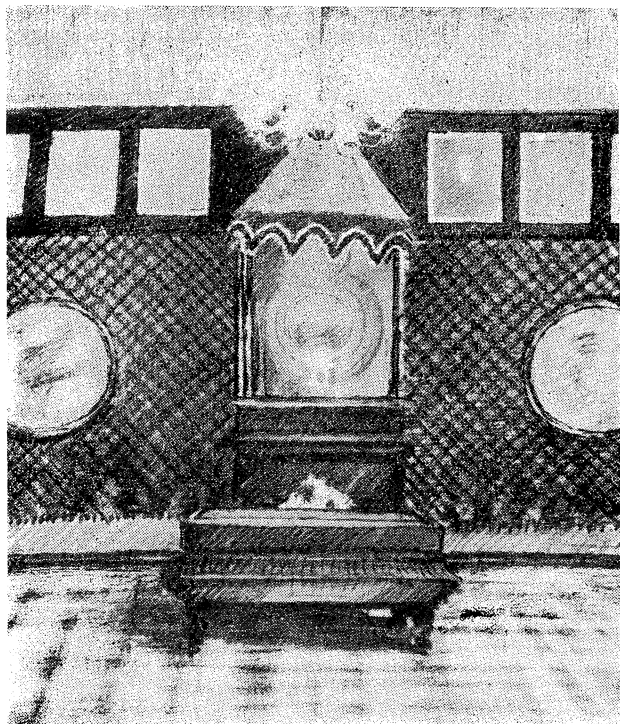
Starano się ponadto w ekspozycji zaprezentować te fragmenty dziejów miasta, które łączą się z tematami objętymi programem nauczania historii.

Ostatecznie wybrano następujące problemy:

1. Tradycje, zwyczaje, legendy
2. Kształtowanie średniowiecznego miasta — własne miejskie
3. Obronność i Bractwo Kurkowe
4. Cechy — rzemiosło
5. Handel
6. Udział Krakowa w walkach narodowowyzwoleńczych w XIX w.
7. Ruch robotniczy w Krakowie

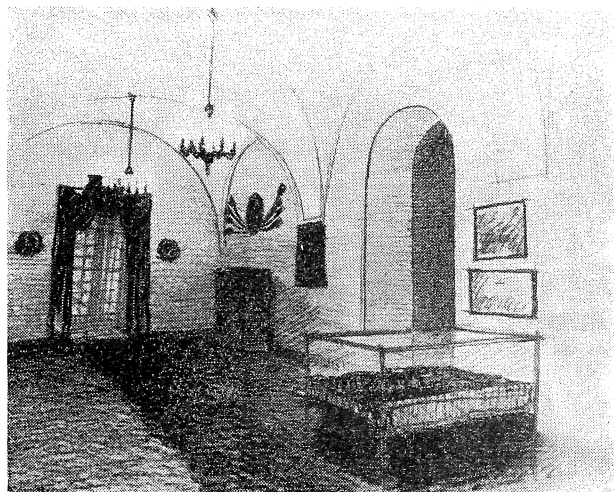
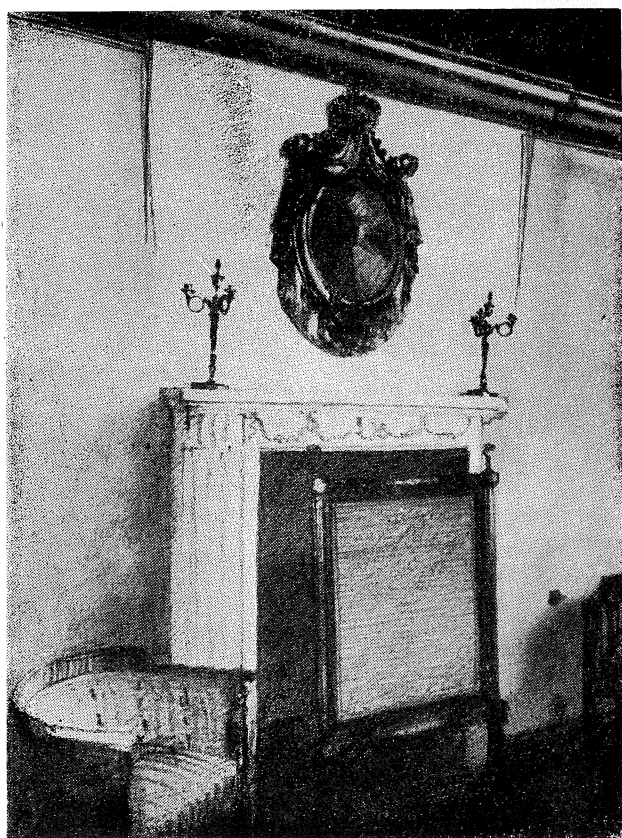
Sień wejściowa — widok ogólny

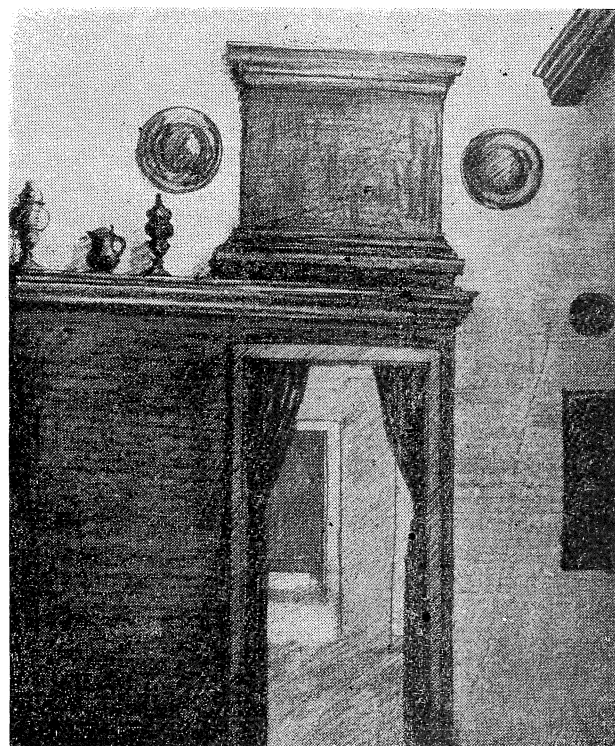

Bractwo kurkowe — gablota ze srebrnym kurem

Sala kominkowa

Hall wejściowy — I piętro

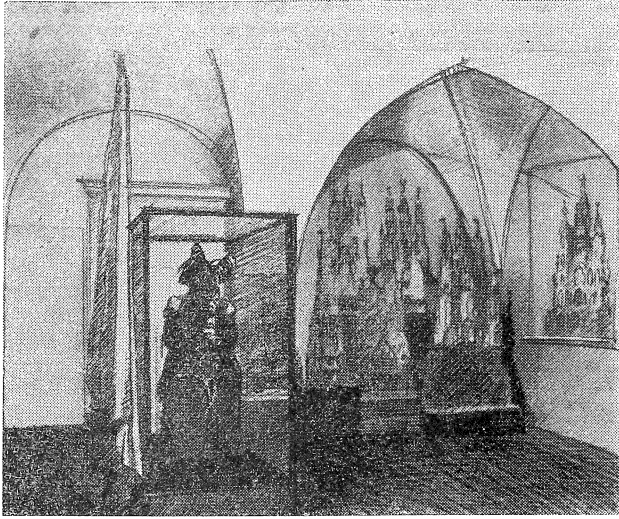

Izba cechowa — fragment

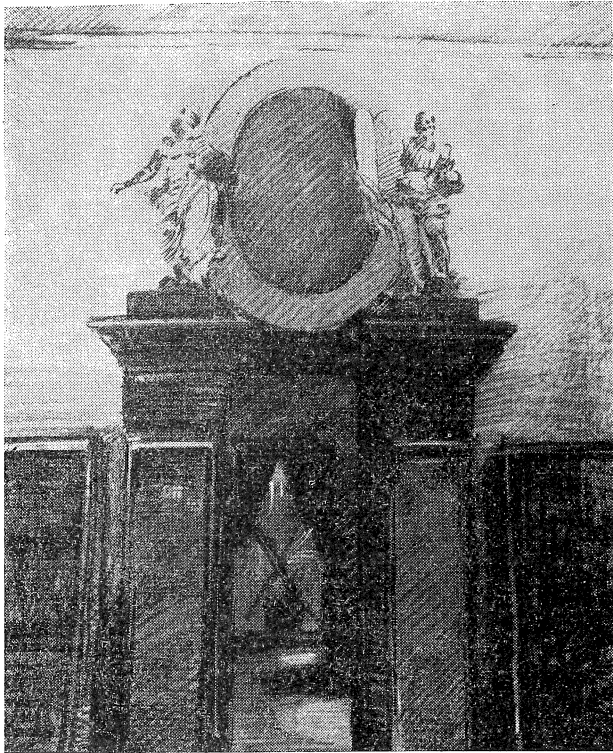
8. Kraków lat I wojny światowej ze szczególnym podkreśleniem odzyskania niepodległości — dzień 31.X.1918 r.
9. Okupacja hitlerowska, ruch oporu i wyzwolenie miasta 18.I.1945 r..
10. Krakowskie wnętrza mieszkalne w XIX w.

Po dokonaniu wyboru problematyki ekspozycji przystąpiono do następnej fazy prac tzn. ustalenia jej plastycznego kształtu. Opracowanie koncepcji plastycznej powierzono profesorowi Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie Andrzejowi Pawłowskiemu.

Profesor Pawłowski — trzeba to podkreślić — uczestniczył w dyskusjach nad kolejnymi wersjami

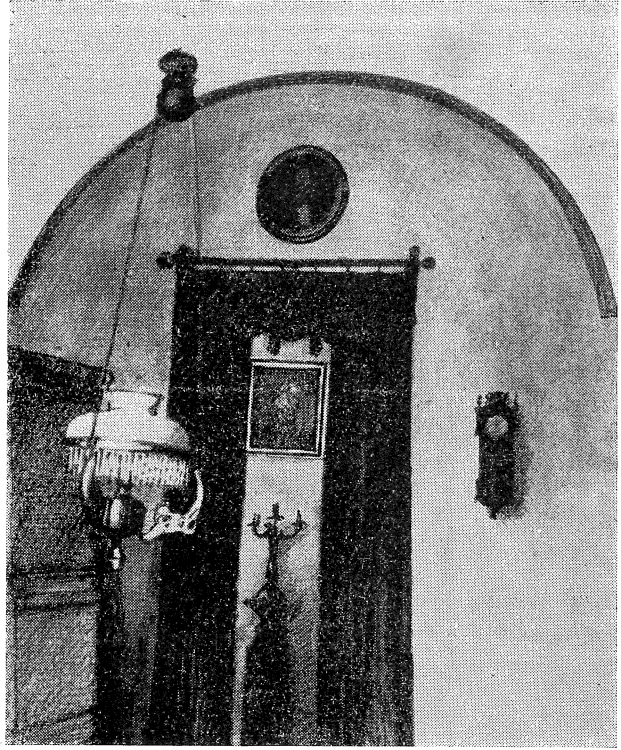

Sala tradycji — widok ogólny

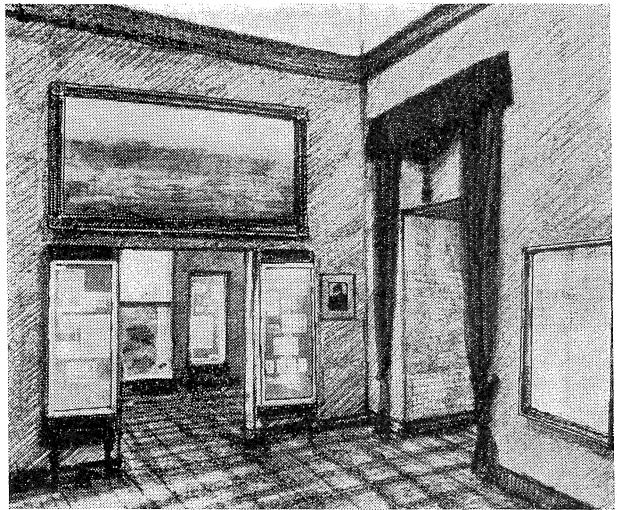

Sala złotnictwa — fragment

scenariusza. Współpracę zespołu scenarzystów z autorem koncepcji plastycznej dodatkowo ułatwiał fakt, iż styl pracy obu współpracujących stron był wzajemnie znany z dotychczasowego współdziałania, między innymi z przygotowywanej wspólnie wystawy „Zegarów”. Moment ten zasługuje na podkreślenie, ponieważ z licznych dyskusji i artykułów dotyczących współpracy plastyków z historykami wiadomo, iż ustalenie wspólnej obu stronom odpowiadającej koncepcji nie jest łatwe. Znałe są ekspozycje w których plastyczna forma nie odpowiada treści wystawy i odwrotnie gdy upór historyków powoduje, że materiał ekspozycyjny prezentowany jest w formie nie zawsze

Wnętrze jadalni — fragment

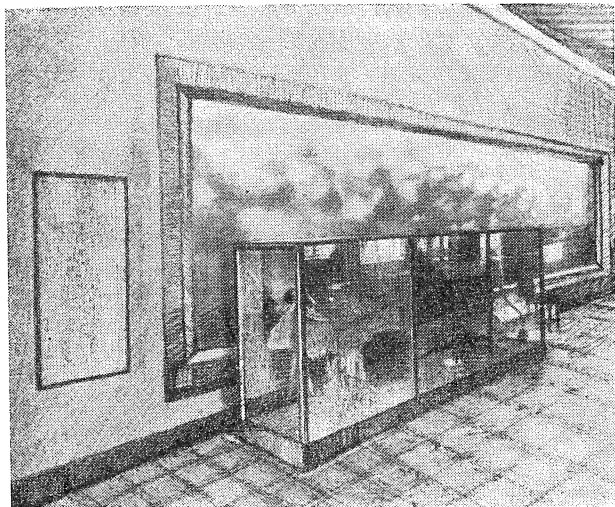

Sala 1918 r. — widok ogólny

zgodnej z wymogami estetyki, co w obu wypadkach odbija się na ogólnej wartości utworu — ekspozycji, jej czytelności, nośności informacyjnej.

Przystępując do projektowania plastycznej oprawy ekspozycji musiano rozstrzygnąć co najmniej trzy problemy:

1. wyboru odpowiedniej, najkorzystniejszej formy prezentacji jednostkowych, a z punktu widzenia scenarzystów bardzo ważnych obiektów — przy uwzględnieniu kontekstu naukowej treści scenariusza
2. uwzględnienia dotychczasowej — czy raczej historycznej roli Pałacu Krzysztoforskiego — zastajej

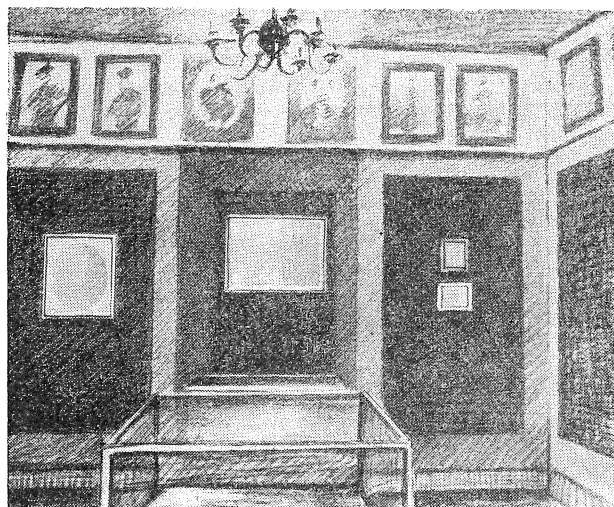
Sala II wojny światowej — fragment

architektury obiektu, zachowanych elementów dawnego wystroju

3. rozstrzygnięcia relacji między wprowadzanymi elementami plastycznymi, a obiektami zabytkowymi.

W świetle przedłożonych projektów wydaje się, że autor oprawy plastycznej zdecydował iż całość rozwiązań wystroju wewnątrz ekspozycyjnych musi uwzględniać tradycję budowli, jej reprezentacyjne walory dawnej rezydencji magnackiej.

Przyjęcie tego założenia zadecydowało, że czynnik estetyczny odgrywa decydującą rolę w proponowanym kształcie ekspozycji. Wprowadzane elementy dekoracji mają służyć podniesieniu rangi przedmiotu muzealnego zarówno przez wydobywanie wszystkich jego walorów, jak i stworzenie najkorzystniejszego „otoczenia”. Wrażenie wspaniałości, niecodzienności, odświeżności, które starano się uzyskać, pozbawione jest jednak przesady, służy dobrze zarówno treści

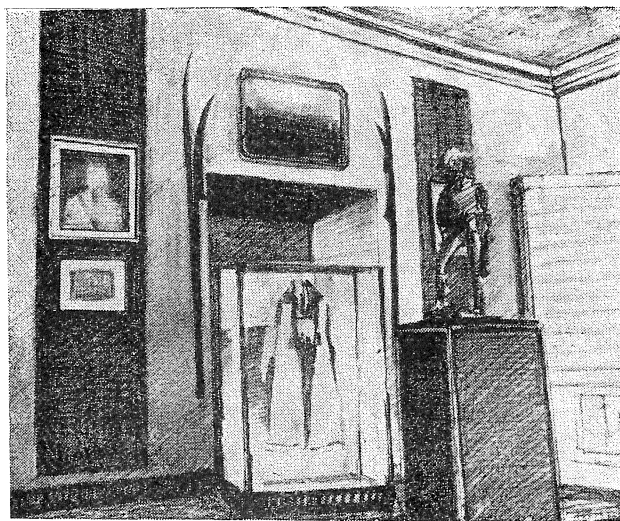
Sala powstań narodowych — fragment 1846 r.

ekspozycji jak i odpowiadać chyba będzie pewnym wyobrażeniom, o tym jak powinno wyglądać Muzeum miasta tej rangi co Kraków.

Archetyp „Pałacu Krzysztoforskiego” z jego najlepszych dni jest szczególnie widoczny w rozwiązaniach projektowych hallu wejściowego, głównej klatki schodowej jak również hallu I piętra.

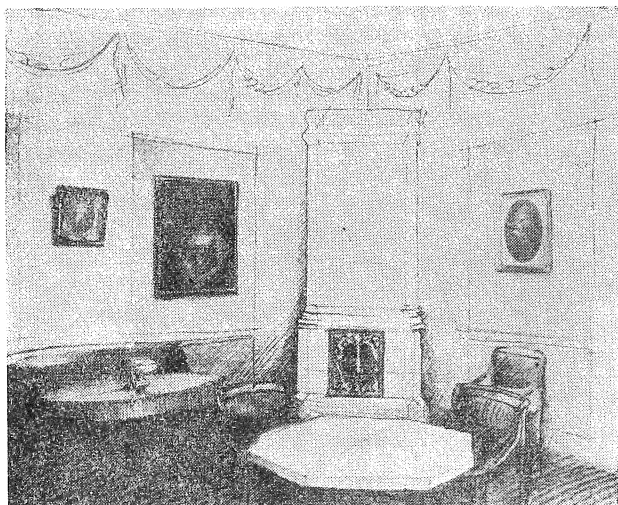
W rozwiązaniach poszczególnych sal widoczna jest dążność do wprowadzania pewnych elementów rekonstrukcji m. in. sala z kominkiem. W innych pomieszczeniach mamy jednak raczej sugestię stylów historycznych niż ścisłą rekonstrukcję; gospoda cechowa, sala insurekcji T. Kościuszki. Wynika to z próby tworzenia określonego nastroju, klimatu mijającego czasu, bez sugerowania jednak, iż określone wnętrza tak właśnie a nie inaczej wyglądały. Jednocześnie wykazano dbałość o możliwość kofrontacji przedstawień ekspozycyjnych z rzeczywistością poprzez wprowadzenie materiału ikonograficznego pozwalającego na dokonanie odpowiednich porównań —

Sala Insurekcji Kościuszkowskiej — fragment

Hall za kaplicą — fragment

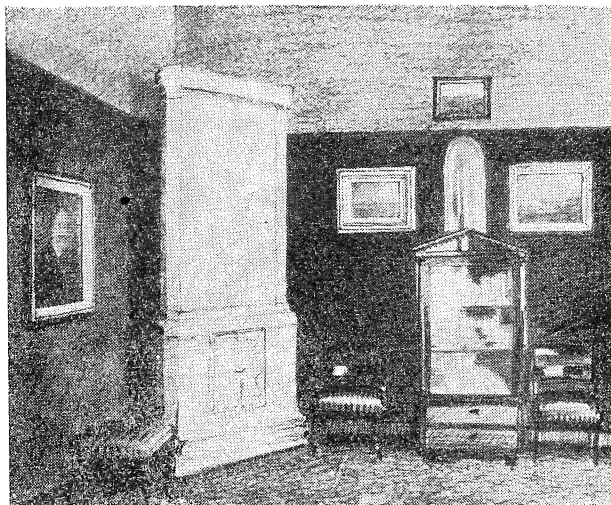
Sala Księstwa Warszawskiego — fragment

sala Bractwa z obrazem pokazującym wnętrze Pałacyku Strzeleckiego.

Mimo dostosowania wystroju ekspozycji do określonego przez wystawiany materiał historyczny czasu, starano się jednak tak to zrobić, żeby widz miał stałe świadomość, że jest to jednak muzealna prezentacja, a nie wierne odtwarzanie dawnych kształtów przy pomocy współczesnych materiałów.

„Dekoracyjność” ekspozycji tak widoczną w projektach rozwiązań wszystkich sal osiągnięto przez zastosowanie najprostszych środków wykazując dbałość nie tyle o konkretne elementy zdobnicze co o ogólny kształt kompozycji. We wszystkich wnętrzach najbardziej czytelną zasadą kompozycji jest symetria i koncentryczność.

Wydaje się że dekoracyjność w przypadku omawianych projektów nie jest z założenia swego носителем określonej treści naukowej, lecz jedynie odwołuje się do pewnych skojarzeń i wyobraźni przy-

Salon Biedermaier

szego widza. Strefa naukowa ekspozycji zyskuje dzięki temu zabiegowi dodatkowe wzmocnienie emocjonalne. Najczytelniejszym przykładem ilustrującym tę tezę jest projekt rozwiązania, w której przedstawiono tematykę okupacji hitlerowskiej. Następuje tu bowiem wyraźne zderzenie przyjętego przez projektanta założenia „dekoracyjności” — z treścią ekspozycji. Symboliczny obraz „czarnych chmur” wzmacnia wymowę surowego, tragicznego materiału historycznego. Jednocześnie jednak pozostałe elementy wystroju ściśle związane są konwencją pałacowego wystroju.

Wydaje się iż generalną ocenę trafności scenariuszowego wyboru problematyki ekspozycji jak i jej plastycznego wystroju odłożyć należy do pierwszych wrażeń i spostrzeżeń widzów, którzy oglądać będą gotowe dzieło — wystawę udostępnioną do publicznego oglądu.